

прогноз за регресійною моделлю з гармонічними компонентами: його абсолютна відносна помилка дорівнює 3,7%, а коефіцієнт Тейла – 0,83 (тобто найменший).

Порівняльна оцінка якості прогнозів

Моделі	Абсолютна відносна помилка, %	U-статистика Тейла
Регресійна	4,5	0,96
Регресійна з гармонікою	3,7	0,83
АРПКС (1, 1, 1)	4,7	0,88

Прогнозування за ARIMA-моделлями вважається надзвичайно популярним. Але це складний метод. Його результати значною мірою залежать від кваліфікації користувача. Крім того, він потребує великої вибірки статистичної інформації. Дж. Бокс і Г.Дженкінс у своїх працях застерігали, що для одержання корисних оцінок автокореляційної функції потрібно не менше п'ятдесяти спостережень, а це в умовах становлення ринкової економіки України поки що не завжди можливо.

1. Айвазян С.А., Мхитарян В.С. Прикладная статистика и основы эконометрики: Учебник для вузов. – М.: ЮНИТИ, 1998. – 1022 с.

2. Бокс Дж., Дженкинс Г. Анализ временных рядов. Прогноз и управление: Вып.1: Пер. с англ. – М.: Мир, 1974. – 406 с.

Отримано 22.10.2002

УДК 332.14 : 330.14

Л.В.ЛЕВЧЕНКО

Полтавський національний технічний університет ім. Юрія Кондратюка

ВПЛИВ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ РЕГІОНУ НА АМОРТИЗАЦІЙНУ ПОЛІТИКУ ПІДПРИЄМСТВА

Розглядається механізм формування амортизаційної політики підприємства з урахуванням регіональних важелів впливу.

Закономірне визначення ефективності господарювання прямо залежить від раціонального розміщення як основного, так і оборотного капіталу в регіонах України.

За умов трансформації соціально-економічних відносин підприємствам бракує оборотних коштів, їх основні засоби суттєво зношені і потребують оновлення (табл.1). Процес зносу основних засобів є об'єктивним. Тому предмет даного дослідження є закономірним в економічній науці. Перш за все, слід врахувати те, що оновлення основних засобів можливе за рахунок як власних, так і залучених джерел фінансування. Як свідчать наявні дані, в країнах з розвинутою ринко-

з економікою 60-70% фінансових ресурсів надходить на підприємства за рахунок внутрішніх джерел [2]. І це цілком природно, бо висока вага залучених джерел в довготерміновому періоді ускладнює фінансову діяльність підприємства і потребує додаткових витрат (на плату відсотків за отримані кредити, дивідендів на акції, доходів на лігації) і зменшує ліквідність балансу.

Власними джерелами фінансових ресурсів, які підприємство може направити на оновлення основних засобів, є прибуток або амортизаційні відрахування (амортизаційний капітал). За своїм змістом та призначенням амортизаційний капітал спрямовується на забезпечення процесу оновлення основних засобів. Тому від того, наскільки виваженою та конструктивною буде амортизаційна політика підприємства, залежить можливість оновлення основних засобів.

Таблиця 1 – Наявність основних засобів на підприємствах Полтавського регіону залежно від виду економічної діяльності за станом на 01.01.2002 р. [1]

Показники	Всього	Сільське і лісове господарство	Промисловість	Будівництво	Транспорт (включаючи зв'язок)
Основні засоби, залишкова вартість, тис. грн.	10908682,3	2025305,4	4212717,0	395603,2	728207,0
Знос, тис. грн.	9006169,1	1564114,3	4316483,6	677255,7	610257,3
Коефіцієнт зносу, %	45,2	43,6	50,6	63,1	45,6

На сьогоднішній день регіон переважно через економічну політику впливає як на фінансову політику суб'єктів господарювання, так і на амортизаційну політику.

В умовах реалізації Указу Президента України „Про концепцію державної регіональної політики” амортизаційна політика підприємства має розглядатися як така, що формується під дією державних і регіональних важелів впливу. При цьому враховується те, що держава нормативно регламентує фінансову діяльність підприємства і амортизаційну політику, зокрема. Значна роль у формуванні і реалізації амортизаційної політики підприємства належить регіону. Тому правомірно розглянути більш детально вплив загальноекономічної політики регіону на виробничо-господарську діяльність суб'єктів господарювання і амортизаційну політику.

До основних регіональних важелів впливу на амортизаційну політику підприємства правомірно віднести такі складові загальноекономічної політики регіону: податкові; кредитні; інвестиційні; дотації і субсидії.

Важливим регіональним важелем впливу на амортизаційну політику підприємства є кредит, що має три основні властивості:

- здатність до планомірного повернення;
- збереження позичкових коштів – матеріального носія кредитних відносин;
- нарахування процентів – плата за використання фінансових ресурсів.

Критерієм доцільності використання кредитних фінансових ресурсів для здійснення заходів щодо оновлення основних засобів може служити порівняння темпів приросту оновлення основних засобів з величиною кредитної процентної ставки.

Залучення позикових коштів є ефективним, коли вказані темпи за своєю величиною більші від процентної ставки, тобто має місце розширене відтворення основних засобів без використання частини прибутку. Якщо темпи приросту оновлення основних засобів менші від величини кредитної процентної ставки, то відтворення основних засобів повинно здійснюватись без використання залучених кредитних фінансових ресурсів.

Державні органи можуть впливати на амортизаційну політику підприємства шляхом сприяння отриманню пільгових кредитів (відстрочення платежів, зниження кредитних ставок, цільові кредити), наприклад, у разі інноваційно спрямованого використання амортизаційного капіталу. Це дозволить підвищити спроможність державних органів проводити раціональну політику підтримки підприємств і здійснювати контроль за ефективним використанням виділених коштів.

Одним з важелів формування амортизаційної політики підприємства як на державному, так і на регіональному рівнях є податкова система, бо саме вона повинна виконувати важливу функцію – стимулювання виробництва.

За рахунок зміни податкових ставок або баз оподаткування можна впливати на фінансово-економічну політику підприємства. Так, на сьогоднішній день кожне підприємство має змогу регулювати величину податку на прибуток за рахунок амортизаційної складової – обсяг амортизаційних відрахувань, розрахованих податковим методом, відрізняється від обсягу амортизаційних відрахувань, розрахованих з використанням методів, дозволених у бухгалтерському обліку. Якщо обсяг амортизаційних відрахувань, розрахованих податковим методом, є

більшим від обсягу амортизаційних відрахувань, розрахованих з використанням методів, дозволених у бухгалтерському обліку, то правомірно стверджувати, що підприємство має і використовує амортизаційну пільгу і розмір сплачуваного податку на прибуток в даному випадку буде меншим порівняно з аналогічним без використання амортизаційної пільги. У короткостроковому періоді це дещо зменшить доходи централізованих фондів грошових ресурсів, проте в довгостроковому періоді підприємство матиме приріст реальних виробничих потужностей, що дозволить збільшити обсяг виробленої продукції і, як наслідок, збільшиться обсяг сплачуваних податків.

Можливо також створення пільгового податкового режиму (диференціація ставок місцевих податків, а також державних і регулюючих податків у частині, що направляється в регіональні бюджети; інвестиційний податковий кредит) для підприємств, які використовують амортизаційний капітал за прямим призначенням – оновлення основних фондів. Ці заходи поліпшать інвестиційний клімат в регіоні.

Інвестиційний важіль формування амортизаційної політики підприємства на регіональному рівні потребує розробки певного механізму реалізації. Даний механізм повинен мати організаційно-економічну складову акумуляції та розподілу фінансових ресурсів, інформаційну систему, що поєднували б інтереси суб'єктів господарювання, регіону і держави в цілому. Цей механізм повинен ґрунтуватися на добровільному залученні власних коштів підприємств (наприклад, частини амортизаційних нарахувань) для інвестування в основні фонди. Не виключена можливість залучення фінансових ресурсів фізичних осіб. Доцільно передбачити стимули для юридичних і фізичних осіб стосовно вкладення тимчасово вільних коштів і повернення залучених фінансових ресурсів. Створення таких спеціалізованих акумуляторів інвестиційних ресурсів цільового призначення дасть змогу прискорити технічний розвиток пріоритетних галузей та виробництв.

Дотації та субсидії з місцевого бюджету впливають на механізм формування амортизаційної політики, але цей вплив в останні роки зменшився, оскільки зменшуються обсяги централізованих капітальних вкладень (табл.2).

Згідно з даними табл.2, інвестиції в основний капітал за рахунок державних централізованих джерел фінансування за період 1985-2001рр. мали тенденцію до різкого зменшення, тому цей важіль впливу на амортизаційну політику підприємства порівняно з іншими – податковим, кредитним, інвестиційним – втрачає свою актуальність, але зовсім не враховувати його також недоцільно.

Таблиця 2 – Інвестиції в основний капітал за рахунок державних централізованих джерел фінансування в Полтавській області [1]

Роки	Інвестиції в основний капітал	
	млн. грн. (у порівнянних цінах)	відсотків від загального обсягу
1995	1108	77
1990	551	30
1995	81	11
2000	8	1
2001	8	1

Перехід до ринкових відносин викликає необхідність пошуку ефективних регіональних важелів формування амортизаційної політики підприємства з метою врахування особливостей регіону – прогресивні структурні зміни у виробництві, раціональні ресурсні пропорції, якісне удосконалення використовуваних ресурсів. З цією метою формування гнучкої, дієвої амортизаційної політики підприємства набуває особливої ваги, оскільки амортизаційний капітал – це власний фінансовий ресурс підприємства, який повинен забезпечити йому можливість простого відтворення основних фондів.

Розробка нової регіональної амортизаційної політики в Україні є досить актуальною. Це, в свою чергу, потребує створення нових теоретико-методологічних основ і механізмів системи управління амортизаційними процесами підприємств на регіональному рівні. Тому питання регіональних важелів впливу на амортизаційну політику підприємства вимагає послідовного вивчення, починаючи з визначення об'єктивного підходу до її методологічної основи.

1. Статистичний щорічник Полтавської області за 2001 рік. Частина перша. – Полтава, 2002.

2. Фінанси підприємств: Підручник / За наук. ред. проф. А.М.Поддєрьогіна. 3-є вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2000. – 460 с.

Отримано 09.10.2002

МАТЕМАТИКА У ВИВЧЕННІ ЕКОНОМІКИ ТА СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

УДК 656.23

Н.М.КОЛЕСНИКОВА, канд. техн. наук

Українська державна академія залізничного транспорту, м.Харків

ОБҐРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ ВІДОКРЕМЛЕННЯ ІНФРАСТРУКТУРНОЇ, ЛОКОМОТИВНОЇ ТА ВАГОННОЇ СКЛАДОВИХ У ВИТРАТАХ ЗАЛІЗНИЦЬ ПО ПЕРЕВЕЗЕННЯХ

Розвиток ринкових відносин в Україні потребує подальшого реформування залізничного транспорту, яке повинне сприяти створенню конкурентного середовища у секторі перевезень. З цією метою необхідно забезпечити гарантований та недискримінацій-